

Languages on this page:

ISSN 1652-7224 ::: Publicerad den 15 december 2010

Utskriftsvänlig pdf-fil

Läs mer om idrott och filosofi på idrottsforum.orgLäs mer om idrottskritik på idrottsforum.orgLäs mer om dansk idrott, idrottspolitik och idrottsforskning på idrottsforum.org

I en artikel av Jonny Hjelm i denna uppdatering skärskådas 1970- och 80-talens svenska kritik mot "tävlingsidrotten" som odemokratisk och ett hinder för jämlikhet; i dess ställe förespråkas ett slags folkets fysiska aktivitet för alla, utan tävlingsmoment och åtföljande utslagning. Man anar här ett eko av den allmänna skepsisen gentemot det etablerade kapitalistiska, konkurrensdrivna samhället som växte fram under slutet av sextioalet, ett eko som genljuder än idag och som förvisso är lika relevant som skepsisen då som nu.

idrottsforum.org intar i det sammanhanget en klassisk redaktionell position; vi sympatiserar skamlöst såväl med tävlingsidrotten och dess förespråkare som med idrottskritikerna och sport för alla-ideologin. En välformulerad och välpublicerad exponent för den senare linjen är nyblivne professorn i kroppskultur med speciell inriktning på lek och spel vid Institut for Idræt og Biomekanik vid Syddansk Universitet, tillika forummedarbetare *par excellence*, Henning Eichberg. Hans senaste bok i detta ämne, som snickrats ihop av två konsekutiva nummer av Routledge-tidskriften *Sport, Ethics and Philosophy*, är *Bodily Democracy: Towards a Philosophy of Sport For All* (Routledge). Boken rymmer ett antal studier av kroppskultur och fysisk aktivitet utanför det dominerande tävlingsidrottsliga paradigmet infogat i ett filosofiskt ramverk, och vi gav boken till Kalle Jonasson, som själv roas av filosofiska resonemang. Vår recensent har läst boken med stort intresse och utnämner inledningsvis författaren till idrottsvetenskapens egen Mamma Mu. Han hade gärna sett mer filosofi från Eichbergs penna, men blev riktigt entusiastisk över de sista fyra essäerna – de är, menar han, högaktuella för forskare, lärare och studenter inom idrottsvetenskapen.

Kroppslig demokrati: ett idrottsvetenskapligt manifest

Kalle Jonasson

Institutionen för idrottsvetenskap, Malmö högskola

*Henning Eichberg***Bodily Democracy: Towards a Philosophy of Sport For All**

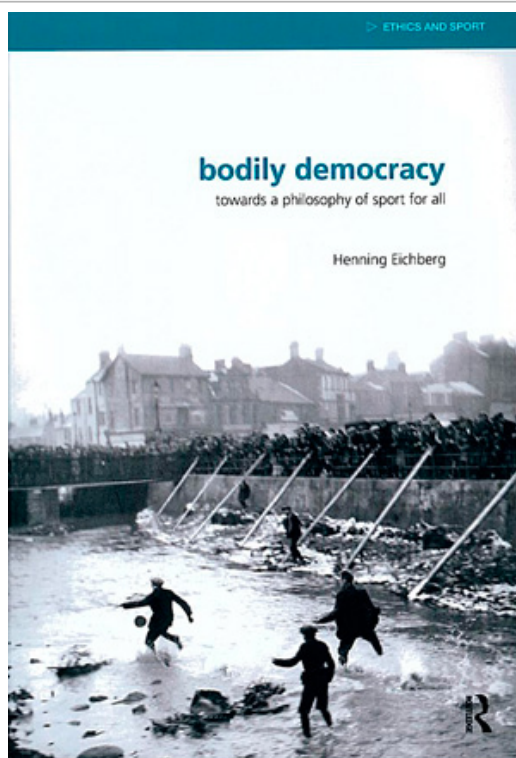
348 sidor, inb.

Abingdon, Oxon: Routledge 2010

(Ethics and Sport)

ISBN 978-0-415-55933-1

"Snön faller, och vi med den" lyder en strof från Ulf Lundells gamla dänga som ofta sjungs när polarkylan kommer, som den nu har gjort. Och även om Skåne är platt finns det en och annan backe att falla i. Jordbodalen i Helsingborg där jag växte upp har väl ett hyfsat utbud: "Närlundabacken", "Esset" och "Kobacken". Talar man om nollgradig nederbörd och nötkreatur är barnbokshjältinnan Mamma Mu en given referens. Hon försöker i en bok få med sin kompis Kråkan på en kälkfärd efter att de båda betraktat bondbarnens ystra tummel och skratt i en snöskrudad backe. Kråkan förstår inte varför barnen skrattar när de ramlar i backen på sina pulkor; ett sådant misslyckande är väl inget att glädjas åt. Men Mamma Mu menar att fallet är själva poängen och skrattet är den förväntade och efterlängtrade utkomsten.

I och med publiceringen av *Bodily Democracy: towards a sport for all* har idrottsvetenskapen i Henning Eichberg fått sin egen Mamma Mu. I 18 essäer (som utgjorde två utgåvor i följd av tidskriften *Sport, Ethics and Philosophy*) etablerar Eichberg sitt manifest för en idrott för alla. Det är munterhet, deltagande och "målet är ingenting, vägen är allt". Men låt inte den flåshurtiga fasaden bedra, Eichberg är skarp, beläst och vet precis vad han håller på med, nämligen att skapa ett ramverk för förståelsen av den rika flora av rörelsekulturella företeelser som inte fångas in under termen modern tävlingsidrott/sport. Tävling, ranking och mätning i rörelsekultur har enligt Eichberg fått ett för stort utrymme i såväl samhälle som i studiet av idrotten. De modernistiska, liberala, kapitalistiska, funktionalistiska och instrumentella aspekterna av sport har koloniserat och infekterat hela fältet av mänsklig rörelse. Statens och marknadens *top-down* logiker är nedtonade till förmån för civilsamhällets sätt att organisera sig *bottom-up*. Det är folkets mångfald, dess uttryck och samvaro, som omhuldas och undersöks i *Bodily Democracy*.

Essäerna är till brädden fyllda med begrepp som skratt, glädje, energi, karneval, folklighet, demokrati, ömsesidighet, mångfald, humanism, dialog, möten, pluralism, etc. Utifrån Roger Caillois begreppspar *ludus* (reglerat spel) och *paidia* (turbulent barnslighet) kan man sluta sig till att Eichbergs projekt och intresse lutar åt det senare. Caillois är förövrigt inte en orimlig referens då Eichberg delar med honom kärleken till rika och mustiga beskrivningar av diverse lekar världen över, och ansatsen är encyklopedisk; ett förfarande som vissa menar borde vara var filosofers skyldighet (se Serres & Latour 1995).

Kapitel med rubriker som exempelvis "towards a philosophy of movement culture", "towards a philosophy of bodily education", "towards a phenomenology of the event", "phenomenology of human energy", "towards an educational philosophy of play", "phenomenology of the imperfect human being", "towards a philosophy of the playing 'you'" och "towards a philosophy for sports for all" vittnar om vilka omfattande anspråk Eichberg har. Alla dessa "towards" är symptomatiska för att detta är ett studium i sina lindor. I iveren att omfatta all mänsklig rörelsekultur som inte är modern tävlingsidrott (även om denna får sig många sura slängar av slevan), slänger Eichberg in (kanske lite för) många "tjocka deskriptioner" (för att citera Clifford Geertz – en antropolog som Eichberg flitigt apostroferar) av allehanda folkslags säregna *ludibri*.

” Några vaga referenser till fenomenologi görs men begreppen från nyckelpersoner som Husserl och Merleau-Ponty lyser med sin frånvaro eller förekommer endast i ringa omfattning.

Den empiriska vågskålen är tyngre än den teoretiska/begreppsliga. Titeln till trots är nämligen Eichbergs projekt, enligt min uppfattning, snarare antropologiskt än filosofiskt. Några vaga referenser till fenomenologi görs men begreppen från nyckelpersoner som Husserl och Merleau-Ponty lyser med sin frånvaro eller förekommer endast i ringa omfattning. Att en av de mer namnkunniga fenomenologiska analyserna av idrott, Mikael Lindfelts *Idrott och moral*, inte är central för Eichberg torde ha att göra med Lindfelts emfas på "sport for not-all", d.v.s. elitidrott. Där *Idrott och moral* lutar sig mer mot Schütz transcendentala fenomenologi, finner *Bodily Democracy* sitt stöd i Merleau-Pontys kroppsfenomenologi. Det är först i de avslutande essäerna som filosofin får *momentum* och dessförinnan i analysen av kroppen utifrån Martin Bubers dialogiska principer.

Förvisso är en av Eichbergs poänger med *Bodily Democracy* att, precis som han vill låta civilsamhället och den frivilliga organiseringen utgöra basen till en idrott för alla, bygga upp förståelsen av idrott för alla inte med abstrakta filosofiska modeller utan snarare med utgångspunkt i praxis. Om dessa metodologiska och teoretiska poänger hade presenterats tydligare i början av boken (istället för som nu i sista kapitlet) hade min läsning inte varit åtföljd av den ständigt underblåsta undran av att "allt detta är förvisso gott och väl, men var är filosofin?". Detta säger kanske mer om mig och min förståelse av filosofi som en ren och skär begrepps konstruktion (Deleuze & Guattari, 1994).

I själva verket framstår Eichbergs projekt, i sin avvärjning av klassisk västerländsk metafysik, som ett exempel på den "symmetriska antropologi" (Latour, 1993) som saknas i den samtida samhällsvetenskapen. Man skulle kunna säga att boken, i bästa kontinental stil (jfr Deleuze & Guattari 1987) försöker anta karakteristiken hos det den analyserar, nämligen den bubblande och brusande energin som byggs upp av deltagarna under ett *Friskis och Svettis*-pass, eller av barnen som leker "pjett" (eller "kull", eller "*datten*" – beroende på var i Sverige man befinner sig). Den analytiska filosofins stringenta undersökningar (se t.ex. Loland 2002, för övrigt medförfattare till ett kapitel i *Bodily Democracy*) av elitidrott (det vill säga sport) kan på detta vis påstås ha antagit sitt problemområdes **karaktäristika**.

Men den begreppsliga skiss som tecknas är å andra sidan mycket stilig. Eichberg gör en intressant poäng av att rörelse (movement) semantiskt kan avse såväl sociala som känslomässiga och fysiska rörelser. Och inte nog med det, han menar dessutom att dessa nivåer hänger ihop och "utbyter egendom" med varandra, i både endräkt och tvedräkt.

I den första delen av boken, *From networks of movement culture to conflicting social philosophies*, avhandlas sålunda dansk folkhögskolegymnastik, korpидrott och den framväxande fitnessmarknaden/-kulturen.

I den närmast följande delen, *From popular practices to the phenomenology of body cultures*, visar Eichberg prov på sitt omfattande antropologiska bibliotek. Essäerna är tematiserade utifrån termer som skratt, sång, festival, energi och lek. Äldres idrottande problematiseras i denna dels avslutande essä.

Den tredje delen, *From international practice to people-to-people dimensions*, är med sina två case-studier om sport som demokratiinstrument i konflikthärjade områden, den kortaste.

Det hela kröns med fyra essäer som samlas in under rubriken *From bodily practice to living democracy*. Teoretiska betraktelser över kroppen samsas med undersökningar om idrottens utbildningspotential och förståelsen av kroppens betydelse för demokrati generellt (samt idrottsfilosofins betydelse för filosofin generellt!). Min bedömning är att denna avslutande del är högaktuell för idrottsvetenskapens vidkommande, problemområde och utbildningar på alla nivåer; för såväl studenter som lärare.

Avslutningsvis vill jag nämna något om hur jag tycker att Eichbergs verk skulle kunna förankras även i andra delar av den kontinentala filosofin. Inom idrottsfilosofin är den kontinentala filosofin, till förmån för den analytiska skolan, allmänt eftersatt, något som redaktör Mike McNamee tillstyrker i introduktionen till boken. Där Eichberg teoretiskt förlitar sig på dialektikens (eller snarare trialektikens) förtjänster, finner jag många möjliga ingångar till den poststrukturalistiska, vitalistiska och nymaterialistiska filosofin hos filosofer som Gilles Deleuze och Felix Guattari. Dessa delar med Eichberg intresset för myllret, mångfalden och skillnaden i labyrinter och rhizom. När Eichberg talar om det-kroppen, jag-kroppen och du-kroppen läser jag in Bruno Latours teorier om den moderna konstitutionen och det samtidiga renings- och medieringsarbetet i den. På några ställen i *Bodily Democracy* nämns några med ovannämnda besläktade filosofer, som Michel Serres och Peter Sloterdijk; dessa hade jag gärna sett mer av Eichbergs analys.

Mamma Mus ständigt nyfikna antropologi över bondbarnens förehavanden framstår oftast som en mer behjärtansvärd, förtjänstfull livshållning än den griniga kråkans kritiska och skeptiska förhållningssätt. Eichberg disponerar dessa lägen väl.

Referenser

- Deleuze, Gilles & Guattari, Felix (1994). *What is Philosophy?*
Latour, Bruno (1993). *We have never been modern*.
Serres, Michel & Latour, Bruno (1995). *Conversations on Science, Culture and Time*.
Loland, Sigmund (2002). *Fair Play – a moral norm system for sport*.
Lindfelt, Mikael (1999). *Idrott och moral*.

© **Kalle Jonasson 2010**.

 Hitta bästa pris på boken hos [Prispallen.se](#)

 Kjøp boken fra [Capris.no](#)

 Sammenlign priser på bogen hos [Pensum.dk](#)

 Buy this book from [Amazon.co.uk](#)

 Buy this book from [Amazon.com](#)